

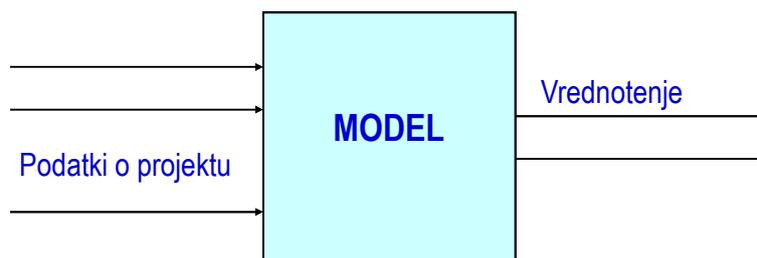
Praktični primeri uporabe
večkriterijskega modeliranja

Proizvodni program

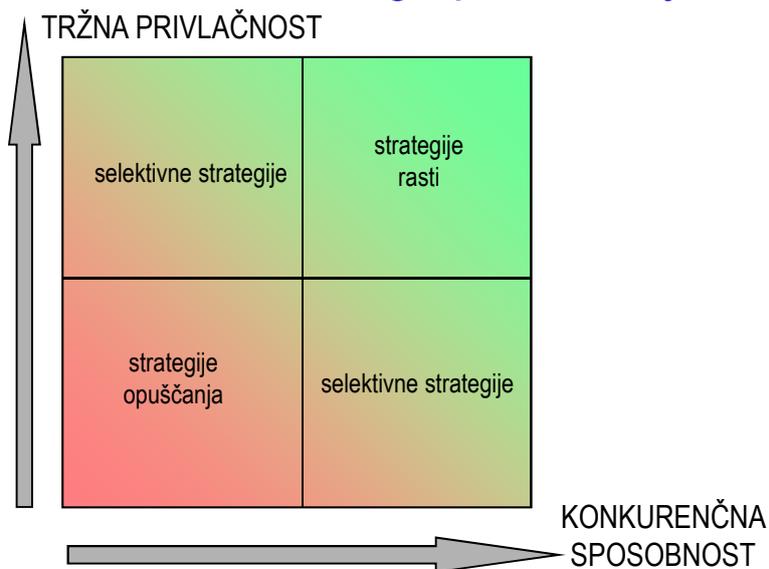
Vrednotenje proizvodnega programa

Problem: "Založba"

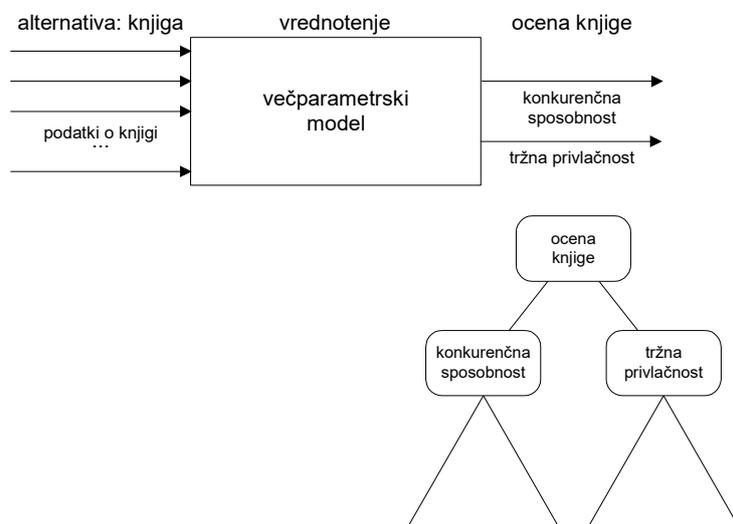
Razviti model za vrednotenje, analizo in spremljanje projektov (učbenikov) na nivoju izdaje posameznih knjig in na nivoju uredniških programov.

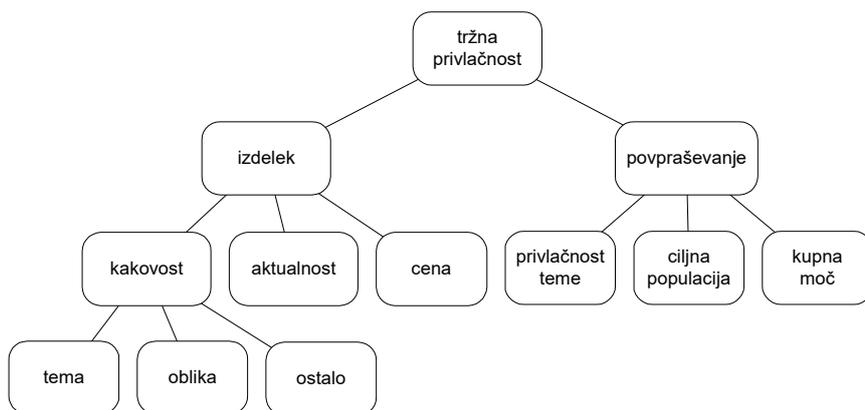
Matrika tržnega premoženja

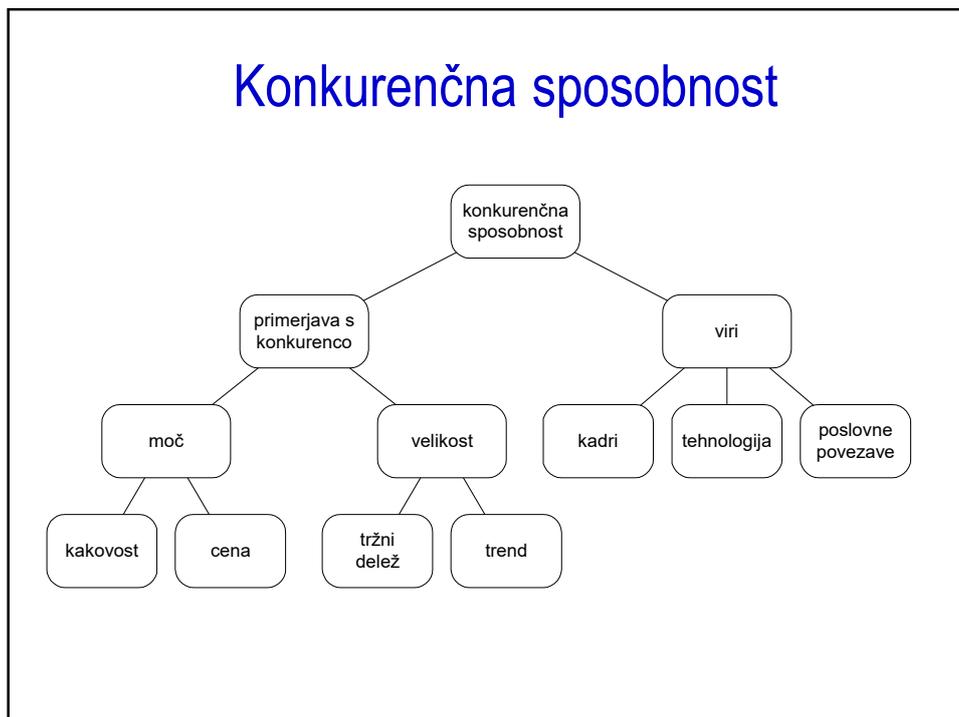
Model vrednotenja

Tržna privlačnost

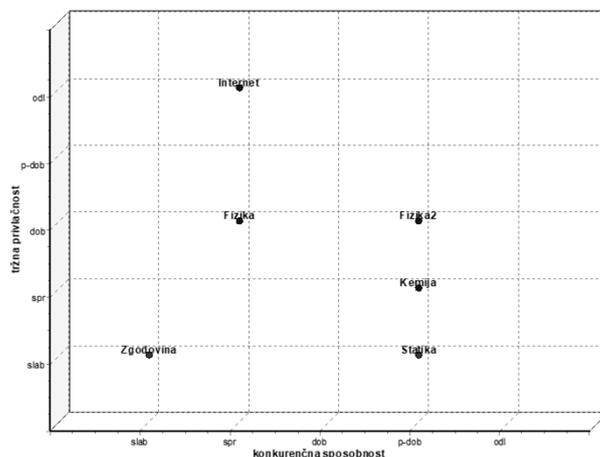
Konkurenčna sposobnost

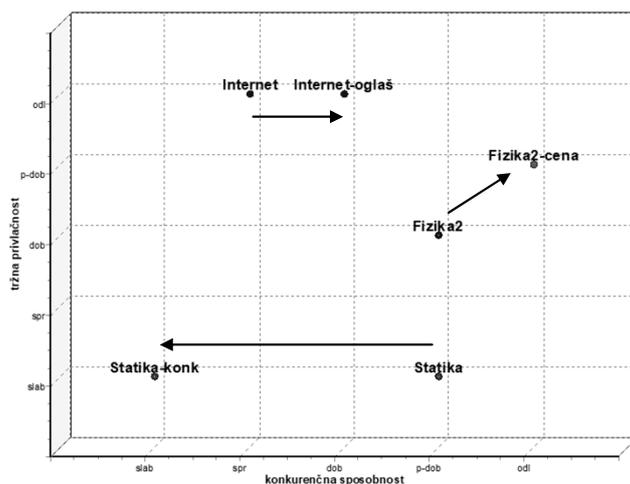
Model DEXi

Kriterij	Zaloga vrednosti	Fizika	Fizika2	Kemija	Zgodovina	Statika	Internet
ocena knjige	slab, spr; dob; p-dob; odl	spr	p-dob	dob	slab	slab	dob
konkurenčna sposobnost	slab, spr; dob; p-dob; odl	spr	p-dob	p-dob	slab	slab	spr
viri	slab, spr; dob; odl	spr	odl	dob	spr	spr	dob
kadri	slab, spr; odl	spr	odl	spr	spr	spr	odl
tehnologija	slab, spr; odl	odl	odl	odl	spr	odl	spr
poslovne povezave	slab, spr; odl	spr	spr	odl	spr	spr	spr
primerjava s konkurenco	šibki; prim; močni; ni	prim	prim	močni	šibki	ni	šibki
moč	slabši; prim; boljši; ni	prim	prim	boljši	prim	ni	prim
kakovost	slabši; prim; boljši; ni	prim	boljši	prim	slabši	ni	prim
cena	slabši; prim; boljši; ni	prim	slabši	boljši	boljši	ni	prim
velikost	majhen; srednji; velik	srednji	velik	srednji	majhen	velik	majhen
tržni delež	majhen; srednji; velik	srednji	srednji	srednji	majhen	velik	majhen
trend	pada; konst; raste	konst	raste	konst	konst	konst	konst
tržna privlačnost	slab, spr; dob; p-dob; odl	dob	dob	spr	slab	slab	odl
povpraševanje	slab, spr; dob; odl	spr	dob	spr	slab	slab	odl
privlačnost teme	neatr; nevtr; atrak	nevtr	atrak	nevtr	neatr	nevtr	atrak
ciljna populacija	minimalna; majhna; srednja; velika	velika	velika	srednja	srednja	minimalna	velika
kupna moč	nizka; povpr; visoka	nizka	nizka	nizka	nizka	povpr	povpr
izdelek	slab, spr; dob; odl	dob	spr	spr	slab	dob	odl
kakovost	slab, spr; dob; odl	dob	odl	spr	slab	dob	odl
tema	odl	odl	spr	spr	slab	spr	odl
oblika	slab, spr; odl	spr	odl	spr	spr	odl	odl
ostalo	ne; manj; več	manj	manj	manj	manj	manj	več
aktualnost	star; akt; nov	star	akt	star	star	akt	nov
cena	nespr; spr; ugod	spr	nespr	ugod	ugod	spr	spr

Vrednotenje: Matrika tržnega premoženja

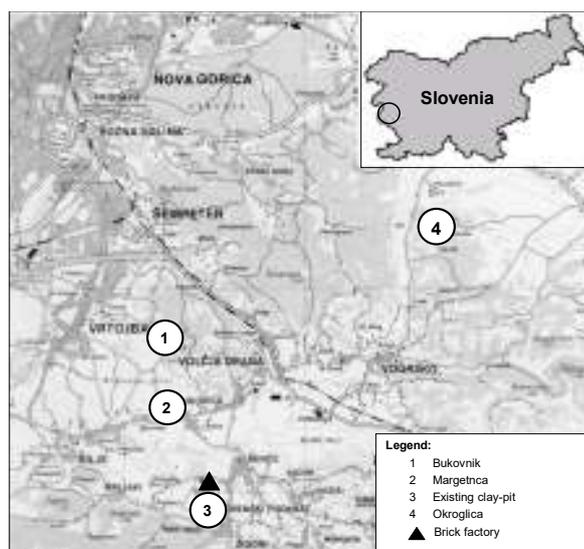

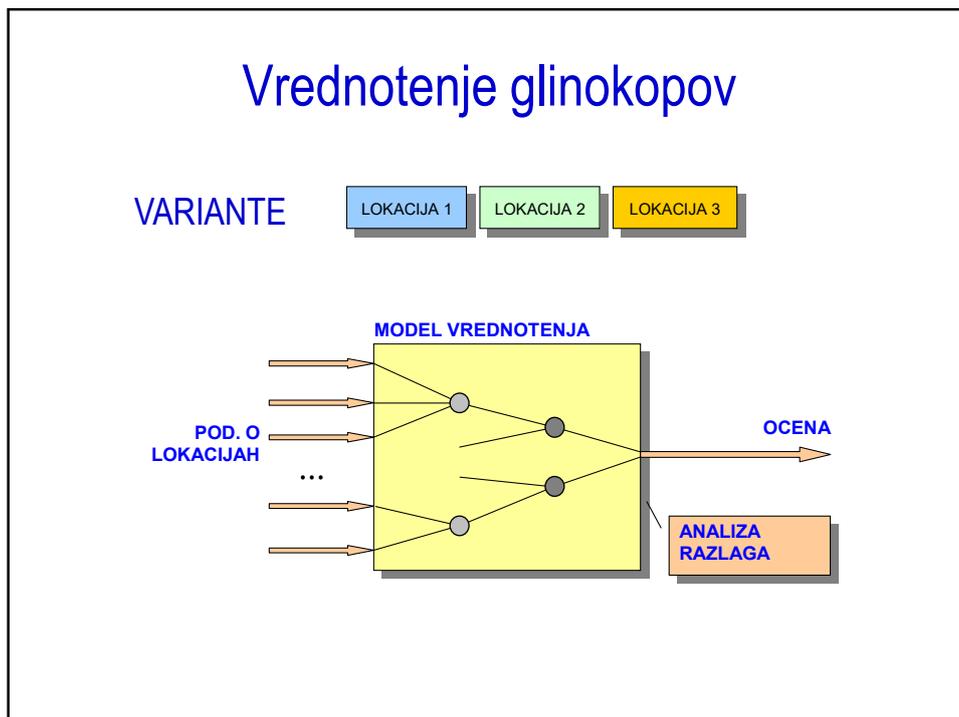
Analiza: Kaj-če?

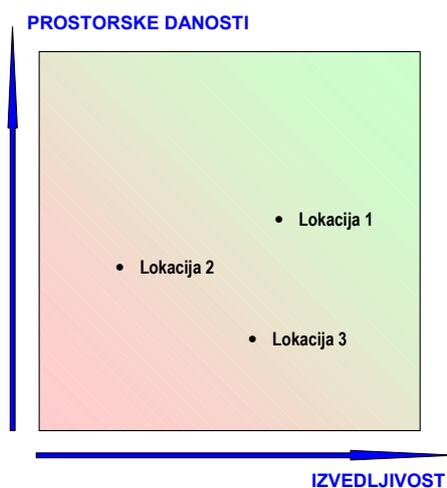
Goriške opekarne: lokacija glinokopa

Lokacije glinokopa

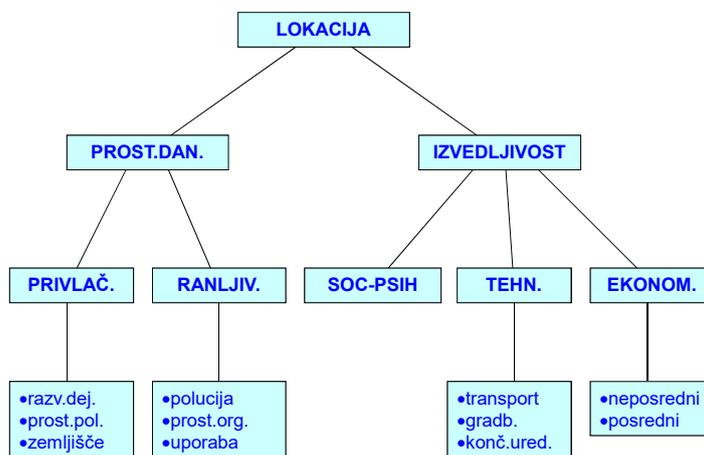

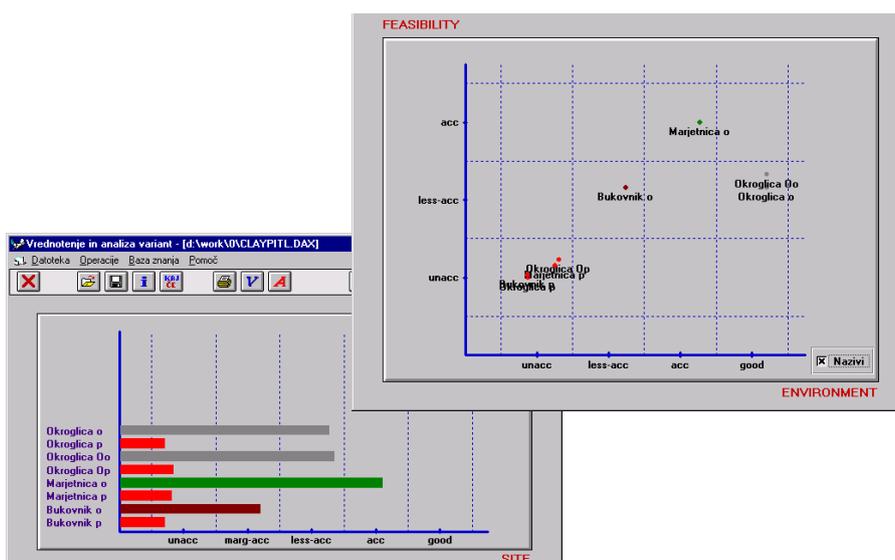
Vrednotenje glinokopov

Večkriterijski model vrednotenja

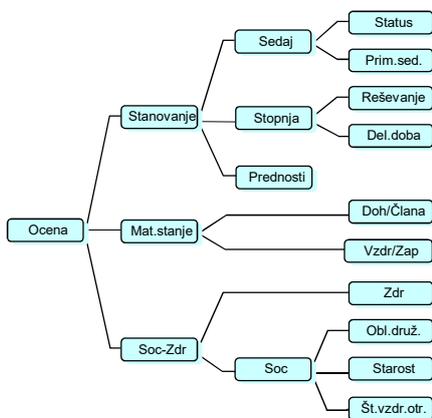
Vrednotenje lokacij

Dodeljevanje posojil

Dodeljevanje stanovanjskih posojil

Stanovanjski sklad Republike Slovenije

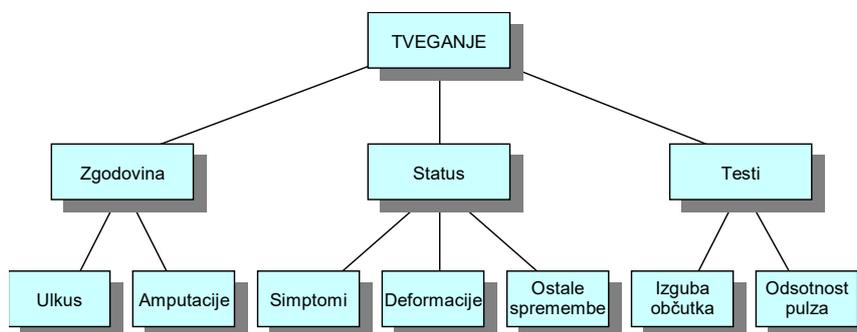

Ocenjevanje tveganja v zdravstvu

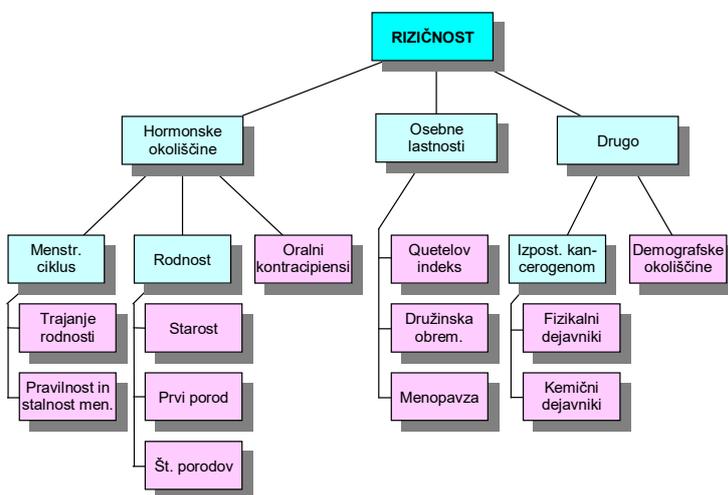
Marko Bohanec

Ocena tveganja pri diabetičnem stopalu

Večkriterijski model

Rak na dojki: ocena rizičnosti

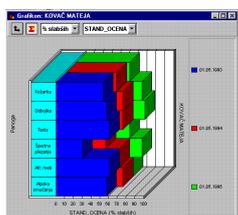

Usmerjanje v športne panoge

Usmerjanje v športne panoge

Sistem Talent

	% slabši	STAND. OCENA
Atl. oval. skoki	50,00	81,79
Atl. vz. dolge proge	57,50	52,08
Atl. meti	61,79	61,79
Atl. sprint	46,02	57,93
Atl. vz. skoki	61,79	65,54
Badminton	61,79	72,57
Sportna gimnastika	30,85	53,98
Kosarka	53,98	57,93
Naravnostni tenis	50,00	65,54
Odbojka	57,93	65,54
Plaz. dolge proge	69,15	61,79
Plaz. kr. proge	53,98	53,98
Sportna planarje	39,85	46,02
Plaz. mešan	38,21	30,85

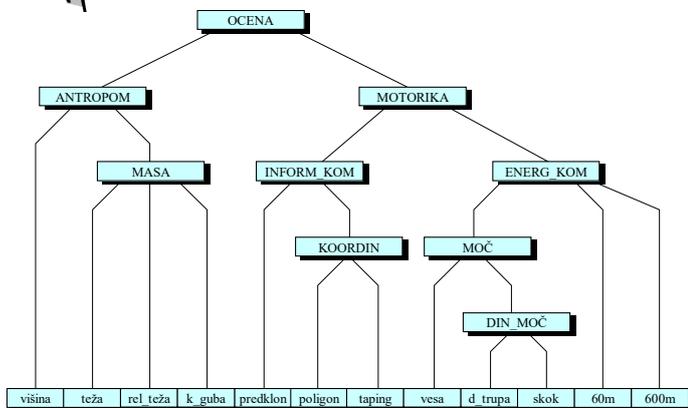
Košarka Model ND Datum meritev: 26.04.1996

ATRIBUT	test	leto	HOVA	I	di	ocena	odp
STAND. OCENA						79%	
OCENA						58	25
-ANTROPOM						49	33
-višina	120,0	160	82	46	34	26	spr
-MASA						50	31
-teža	21,5	40	82	46	36	21	odl
-rel. teža	8	20	79	55	21	82	odl
-MOTORIKA						240	16
-INFORM. KOM						108	52
-KOORDIN						108	52
-poligon	23,3	56	79	54	25	95	odl
-taping	21	52	79	50	28	80	odl
-ENERG. KOM						122	65
-MOČ						60	73
-DIN. MOČ						60	73
-skok_d_m	150	60	79	73	6	100	odl
-tek_60m	12,4	52	79	60	11	98	odl
-tek_600m	241	20	79	43	36	42	spr

Usmerjanje v športne panoge

Sistem Talent

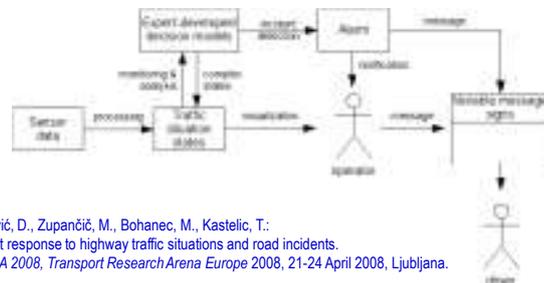

Krmiljenje in nadzorni sistemi

Avtocestni nadzorni center (Dragomelj)

Avtocestni nadzorni center

Omerčević, D., Zupančič, M., Bohanec, M., Kastelic, T.:
Intelligent response to highway traffic situations and road incidents.
Proc. TRA 2008, Transport Research Arena Europe 2008, 21-24 April 2008, Ljubljana.

Podpora odločanju v kmetijstvu

EU projekti: Gensko spremenjeni organizmi

ECOGEN 2003-2006 <http://www.ecogen.dk/>
Soil ecological and economic evaluation of genetically modified crops

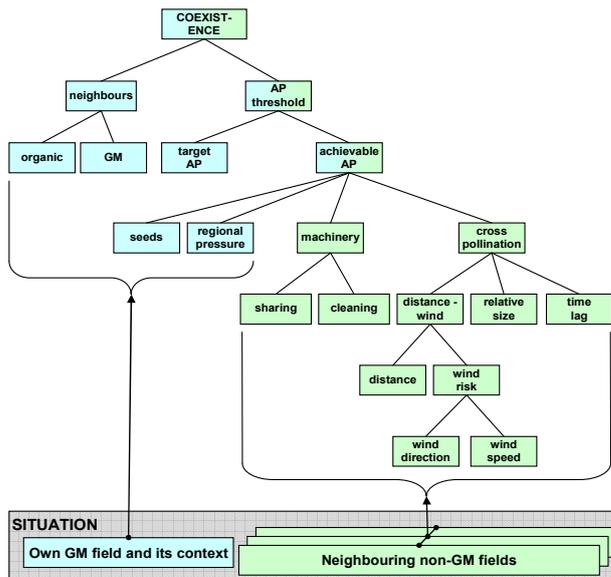

SIGMEA 2004-2007 <http://sigmea.dyndns.org/>
Sustainable introduction of genetically modified crops into European agriculture

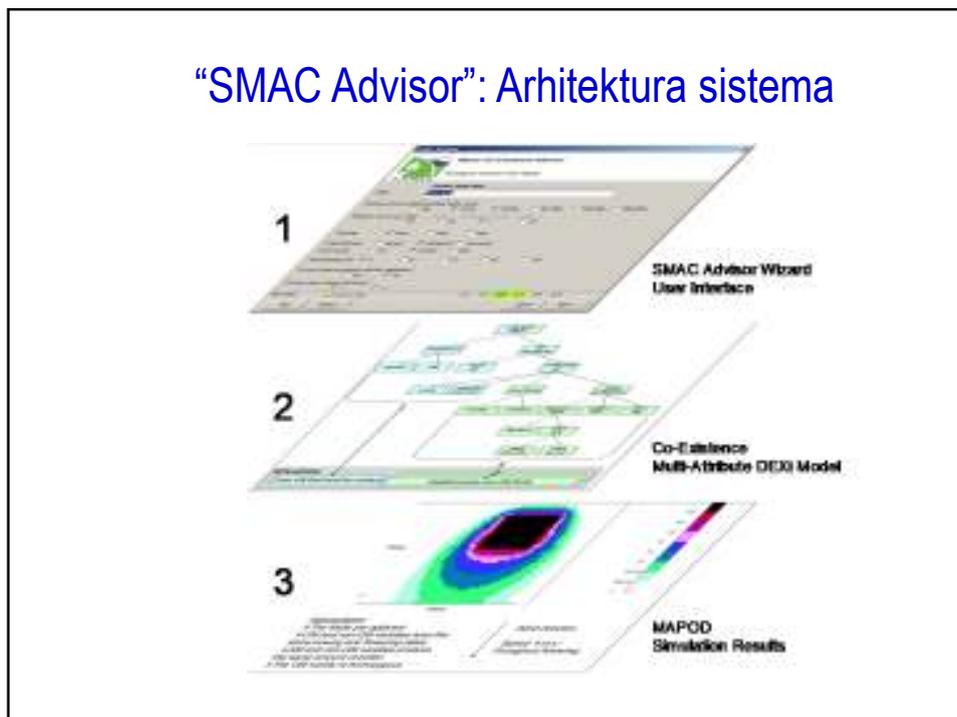

Co-Extra 2006-2009 <http://www.coextra.eu/>
Co-existence and traceability of GM and non-GM supply chains

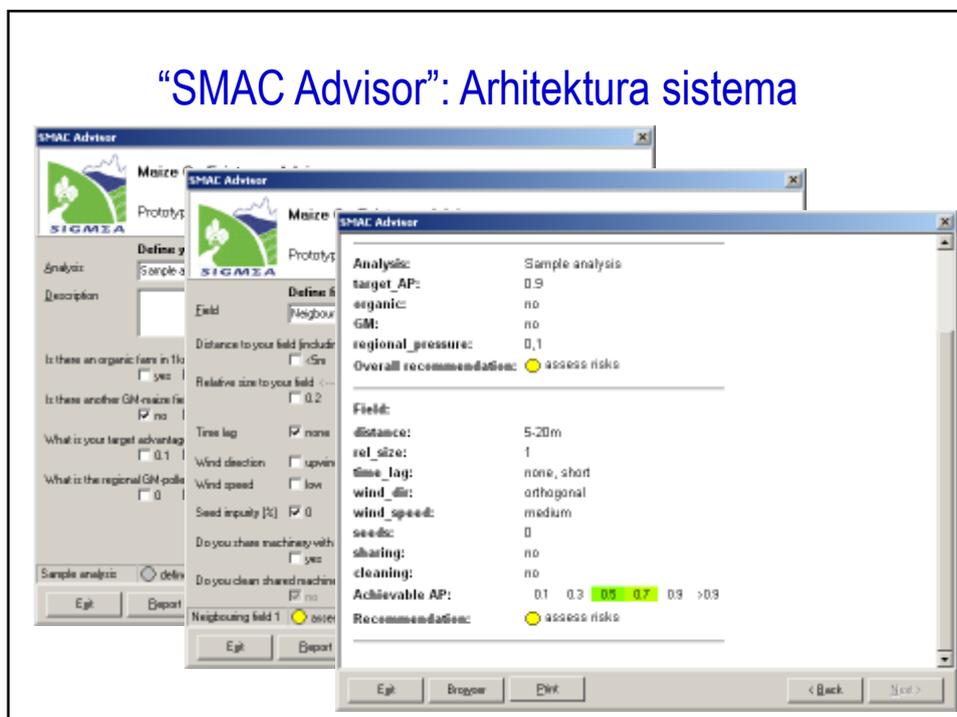
“SMAC Advisor”: Sožitje pri pridelovanju koruze

“SMAC Advisor”: Arhitektura sistema

“SMAC Advisor”: Arhitektura sistema

Vpliv na oblikovanje strategij EU

New case studies on the coexistence of GM and non-GM crops
in European agriculture
EUR 22102 EN

Non-GM field area	Flowering time-lag	Non-GM width	Cross-pollination rates										
			0.6%	0.8%	0.7%	0.6%	0.5%	0.4%	0.3%	0.2%	0.1%	0.05%	0.01%
< 5 ha	0'day	0 m	50	50	50	100	100	150	200	300	X	X	X
		9 m	20	20	20	50	100	150	200	300	X	X	X
		18 m	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X	X
	30'days	0 m	0	0	0	20	50	100	200	400	X	X	X
		9 m	0	0	0	0	20	50	100	200	300	X	X
		18 m	0	0	0	0	0	20	50	100	200	300	X
	60'days	0 m	0	0	0	0	0	20	50	100	150	X	X
		9 m	0	0	0	0	0	0	20	50	100	150	X
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	20	50	100	200
	90'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	20	50	100	200
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	20	50	100
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	50
5 ha <= < 10 ha	0'day	0 m	20	20	20	50	100	100	150	300	400	X	X
		9 m	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X	X
		18 m	0	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X
	30'days	0 m	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X	X
		9 m	0	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X
		18 m	0	0	0	0	0	20	50	100	150	200	300
	60'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	0	20	50	100
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	50
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
	90'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
> 10 ha	0'day	0 m	20	20	20	50	100	100	150	300	400	X	X
		9 m	0	0	0	0	20	50	100	150	200	300	X
		18 m	0	0	0	0	0	20	50	100	150	200	300
	30'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	60'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	90'days	0 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		9 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		18 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Odkrivanje nedovoljenih GSO na osnovi prometnih podatkov

UGM	GeographicalOrigin	SystemsUsed	Logistics	MethodsUsed	
				28%	27%
1	high	high	*	*	v-high
2	high	<=med	high	*	v-high
3	high	high	high	high	v-high
4	*	high	high	high	v-high
5	high	>=med	>=med	high	high
6	<=med	med	>=med	high	high
7	high	low	high	med	high
8	>=med	high	high	>=med	high
9	med	<=med	>=med	high	high
10	>=med	high	>=med	high	high
11	med	med	*	high	high
12	med	>=med	high	high	high
13	>=med	med	high	high	high
14	high	med	med	>=med	med
15	high	>=med	med	med	med
16	<=med	med	med	med	med
17	high	low	high	low	med
18	med	high	>=med	>=med	med
19	med	<=med	med	med	med
20	>=med	high	>=med	med	med
21	med	med	<=med	med	med
22	med	>=med	high	med	med
23	>=med	med	high	med	med
24	>=med	low	>=med	high	med
25	low	>=med	high	med	med
26	low	low	*	high	med
27	<=med	>=med	low	>=med	low
28	<=med	low	>=med	low	low
29	med	>=med	high	low	low
30	med	low	>=med	>=med	low
31	low	high	>=med	low	low
32	low	med	med	med	low
33	low	low	high	med	low
34	low	>=med	*	low	v-low
35	low	>=med	low	>=med	v-low
36	low	low	>=med	>=med	v-low

Kok, E.J., Prins, T.W., Žnidaršič, M., Bohanec, M.: DSS modules on transportation (TM module) and on unapproved GMOs (UGM module). Co-Extra International Conference, 2.-5.6.2009, Paris, France. 67-68, 2009.

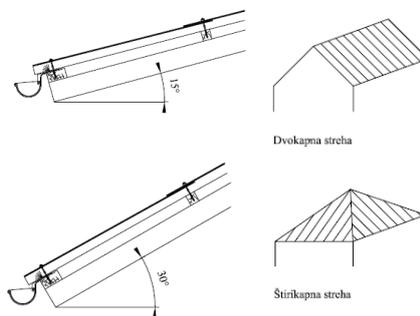
Vrednotenje strešnih kritin (v kontekstu)

Vrednotenje strešnih kritin

Strešne kritine

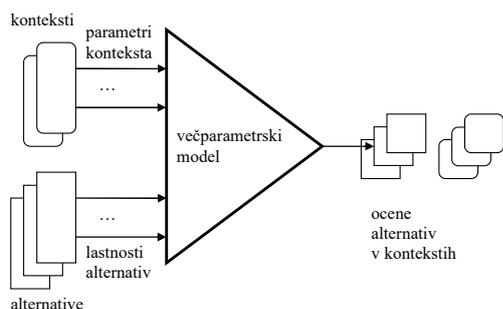
Kontekst

Marinič, S., Bohanec, M.: Večparametrsko vrednotenje variant v odvisnosti od konteksta: Model za vrednotenje strešnih kritin. 15. mednarodna konferenca Informacijska družba, IS 2012, 8.-12.10.2012, Ljubljana, 76-79, 2012.

Večparametrsko modeliranje in kontekst

Pristop s parametriziranjem konteksta

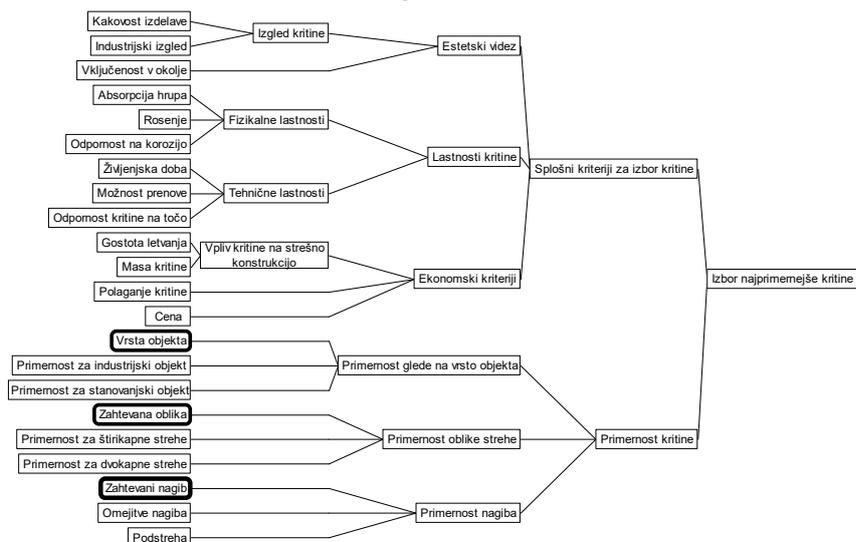
Prednosti

- eksplicitno modeliranje konteksta
- en sam model
- lažje vzdrževanje

Slabosti

- potrebno je zajeti tudi kontekst
- večji, zahtevnejši model

Večkriterijski model

Vrednotenje tehnologij za proizvodnjo električne energije

Kontić, B., Kontić, D., Zagorc, S., Matko, M., Dermol, U., Bohanec, M., Trdin, N. (2014):
Ocena vzdržnosti za razvoj energetike v Sloveniji do leta 2030 s poudarkom na jedrski tehnologiji, Knjiga 1,
IJS delovno poročilo DP-11583.

Kontić, B., Bohanec, M., Kontić, D., Trdin, N., Matko, M.: Improving appraisal of sustainability of energy options - A
view from Slovenia. *Energy Policy* 90, 154-171, 2016.

Bohanec, M., Trdin, N., Kontić, B.: A qualitative multi-criteria modelling approach to the assessment of electric
energy production technologies in Slovenia. *Central European Journal of Operations Research*, 1-15, 2016.

Metode vrednotenja

1. Model za vrednotenje posameznih tehnologij

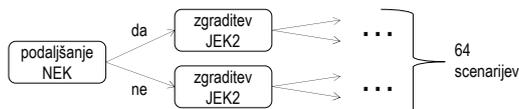
- Kvalitativni večkriterijski model
- Tehnologije: *hidro, premog, kurilno olje, plin, jedrska energija, bio, sončna, vetrna, (uvoz)*

2. Model za vrednotenje mešanic tehnologij

- Kvalitativni večkriterijski model
- Delež tehnologije v mešanici: instalirana moč
- Tehnologija prispeva k proizvedeni energiji skladno s svojo razpoložljivostjo (letnim obratovalnim časom).

3. Vrednotenje scenarijev

- Vrednotenje mešanic v obdobju 2013–2050
- Upoštevajoč dogodke

1. Vrednotenje posameznih tehnologij

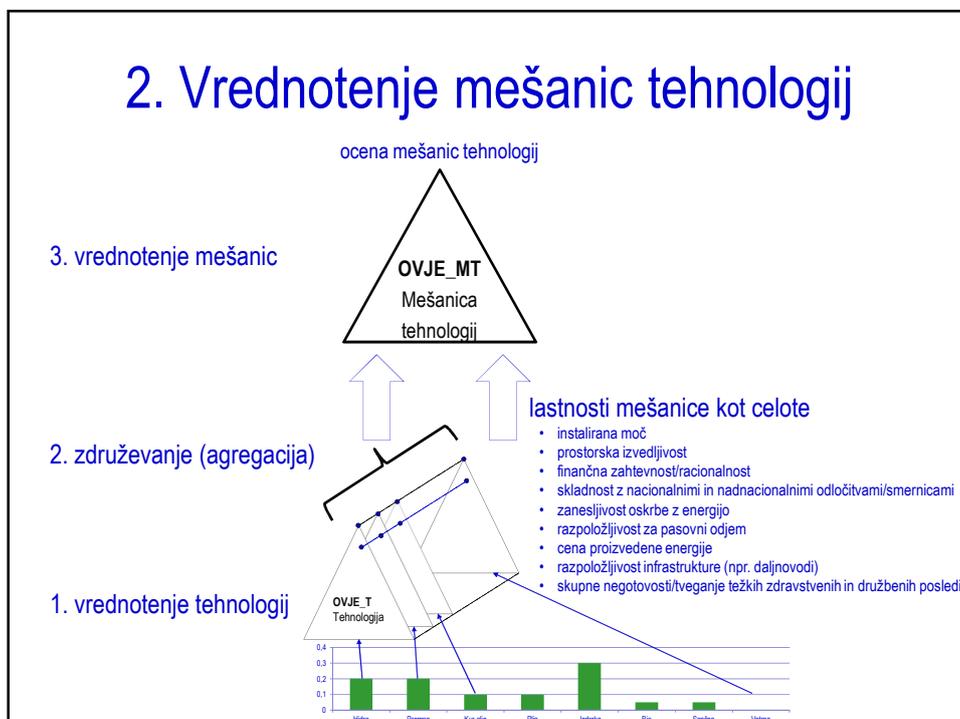
Rezultati vrednotenja tehnologij

Kriterij	Hidro	Hidro	Priloge	Priloge	Karizije	Karizije	Pile	Pile	Jadrsko	Jadrsko	Bla	Bla	Sonca	Sonca	Vetra	Vetra	Uvod
Tehnologije	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr
Prispevek tehnologije k razvoju	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr
Ekonomičnost	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr
Raba prostora in onesnaževanje	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr
Izvedljivost	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr
Negotovitost in tvegana	mar laz	zelo asr	neust	neust	neust	neust	la ust	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr	asr

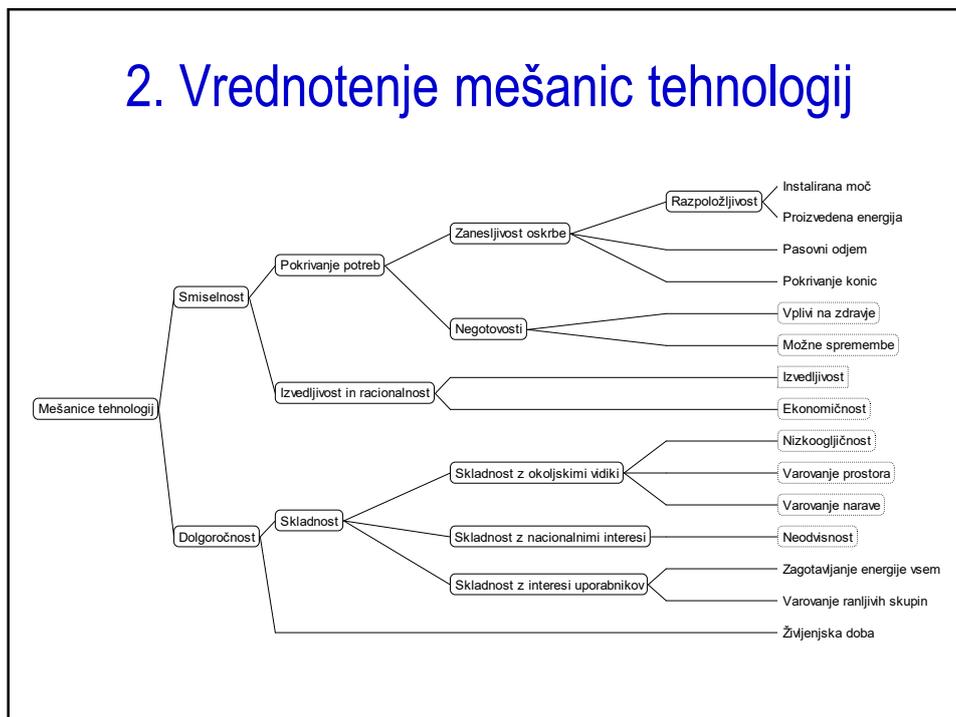
Rezultati vrednotenja tehnologij

Hidro:	manj ustr – zelo ustr
Premog:	neustr
Kur.olje:	neustr
Plin:	še ustr – ustr
Jedrska:	še ustr – zelo ustr
Bio:	neustr
Sončna:	neustr
Vetrna:	neustr
Uvoz:	neustr

2. Vrednotenje mešanic tehnologij

2. Vrednotenje mešanic tehnologij

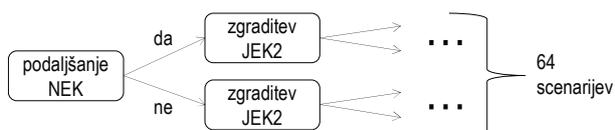
3. Vrednotenje scenarijev

Scenarij: Časovni potek odločanja oz. izvedbe rešitev

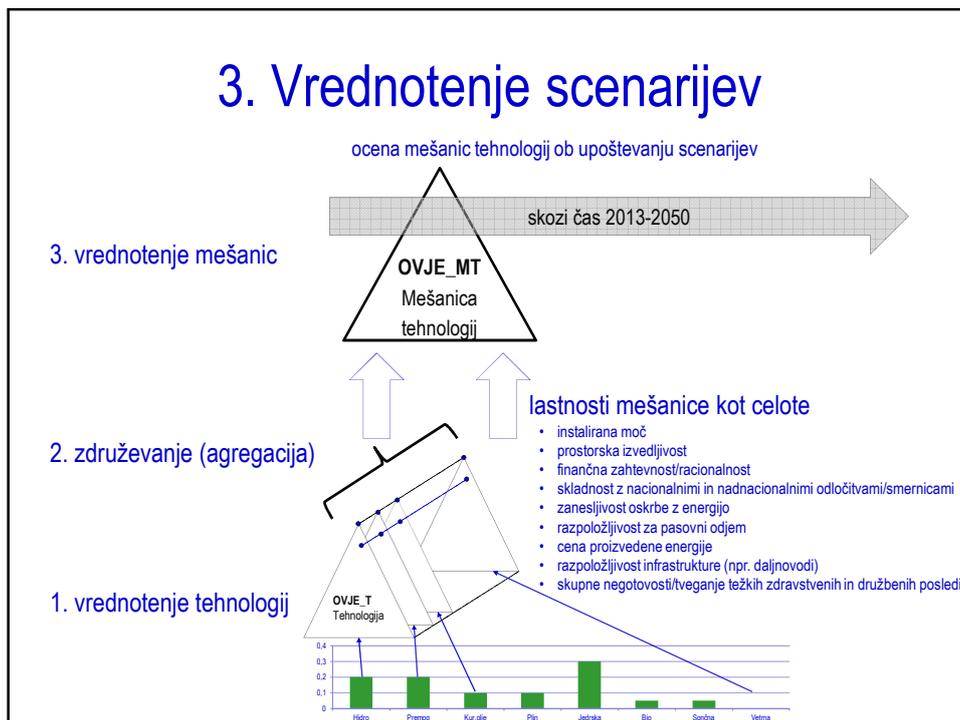
Scenarij je opredeljen z zaporedjem dogodkov

Dogodek: Realizacija enega od dveh možnih izidov

Dogodek	Leto
Ustavitev TEŠ5 2027 (namesto 2023)	2027
Ne podaljšamo NEK	2023
Zgraditev JEK2	2025
HE Srednja Sava	2035
HE Spodnja Sava	2025
Plinske elektrarne	2025

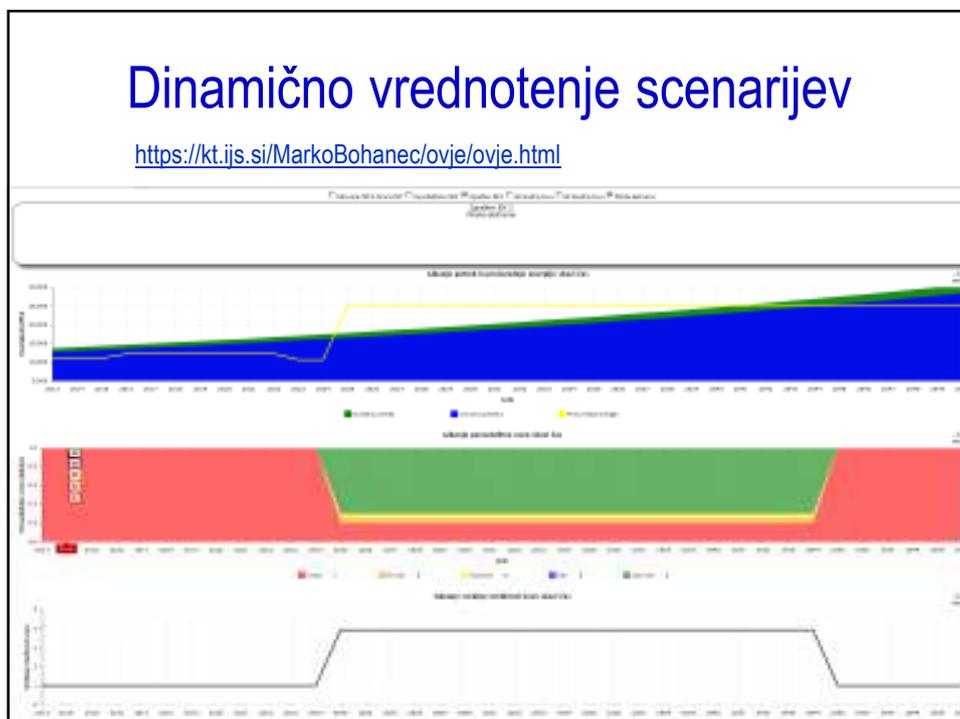

3. Vrednotenje scenarijev

Dinamično vrednotenje scenarijev

<https://kt.ijs.si/MarkoBohanec/ovje/ovje.html>

Sprememba terapije pri parkinsonovi bolezni

Marko Bohanec, et al. (2018) A decision support system for Parkinson disease management: Expert models for suggesting medication change, *Journal of Decision Systems*, 27:sup1, 164-172, DOI: 10.1080/12460125.2018.1469320

Mileva Boshkoska, et al.: Decision support for medication change of Parkinson's disease patients. *Computer Methods and Programs in Biomedicine* 196, 105552., 2020.

Projekt PD_manager

PD_manager: *mHealth platform for Parkinson's disease management*

Projekt Evropske skupnosti, program Horizon 2020

Trajanje: 2015-2018

Sodeluje 11 partnerjev iz Italije, Grčije, Velike Britanije, Španije, Nemčije in Slovenije

Koordinator:

Institut Jožef Stefan, Odsek za tehnologije znanja
dr. Dragana Miljković

Druga dva **slovenska partnerja:**

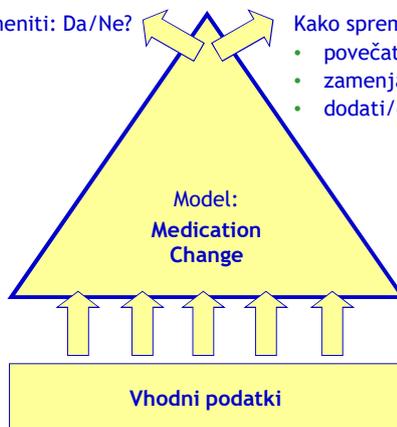
Institut Jožef Stefan, Odsek za računalniške sisteme
Univerzitetni rehabilitacijski institut RS - Soča

Modeli za svetovanje o spremembi terapije

Spremeniti: Da/Ne?

Kako spremeniti?

- povečati/zmanjšati odmerek
- zamenjati zdravilo A z B
- dodati/odvzeti zdravilo C

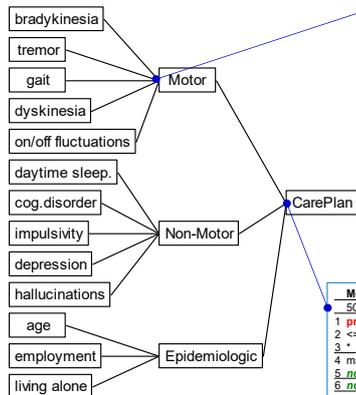
Vhodni podatki:

Vsi podatki o pacientu, ki so na voljo v sistemu PD_manager v določeni časovni točki.

Pretežno so to obdelani podatki o simptomih in njihovi zgodovini.

Odločitvena pravila: Model B

Struktura

Odločitvena pravila

	bradykinesia	tremor	gait	dyskinesia	on/off fluctuations	Epidemiologic	Motor
	19%	19%	24%	13%	15%	10%	
1	problematic	problematic	*	<=problematic	*	*	problematic
2	problematic	*	*	*	*	*	problematic
3	problematic	*	*	*	problematic	*	problematic
4	problematic	*	*	*	*	*	problematic
5	*	problematic	*	<=problematic	*	*	problematic
6	*	problematic	*	*	problematic	*	problematic
7	*	problematic	*	*	*	active	problematic
8	*	*	problematic	*	*	*	problematic
9	*	*	*	severe	*	*	problematic
10	*	*	*	*	problematic	active	problematic
11	problematic	normal	normal	normal	normal	passive	maybe
12	normal	problematic	normal	normal	normal	passive	maybe
13	normal	normal	normal	problematic	*	passive	maybe
14	normal	normal	normal	>=problematic	problematic	passive	maybe
15	normal	normal	normal	problematic	normal	*	maybe
16	normal	normal	normal	normal	normal	*	normal

	Motor	Non-Motor	Epidemiologic	CarePlan
	50%	50%	0%	
1	problematic	*	*	change
2	<=maybe	<=maybe	*	change
3	*	problematic	*	change
4	maybe	normal	*	maybe
5	normal	maybe	*	maybe
6	normal	normal	*	no change

Uporaba modelov

Kot opozorilo,
oznaka

Z razlago: pregledovanje v globino

Attribute	Model A	Model B	Model C
CarePlan	maybe	change	change
Motor	maybe	problematic	problematic
-bradykinesia	normal	normal	normal
-tremor	normal	normal	normal
-gait	problematic	problematic	problematic
-dyskinesia	problematic	problematic	problematic
-on/off fluctuations	normal	normal	normal
Epidemiologic	[not used]	passive	passive
Non-Motor	normal	problematic	problematic
-daytime sleep.	normal	normal	normal
-cog.disorder	normal	normal	normal
-impulsivity	normal	normal	normal
-depression	problematic	problematic	problematic
-hallucinations	normal	normal	normal
Epidemiologic	[not used]	passive	passive
Epidemiologic	passive	passive	passive
Epidemiologic	passive	passive	passive
age	older	older	older
employment	unemployed	unemployed	unemployed
living alone	no	no	no
disease duration	[not used]	long	long

Informacijski sistem za zdravnika

The screenshot displays a complex medical decision support system interface. At the top, there's a header for 'University of Ljubljana'. The main area is divided into several panels. On the left, there's a patient profile for 'Patient My'. The central part shows a list of symptoms and a 'Reasoning' section. The 'Reasoning' section contains the text 'The patient seems to have ...' and 'The suggested modification is ...'. Two red circles highlight the word 'CHANGE' in the 'Reasoning' section. On the right, there's a 'MedicationChange' section with the word 'change' highlighted by a red circle. Below it, there are sections for 'Motor Response Complications' (moderate) and 'Symptoms' (moderate).

Izkušnje (1/2)

- DEXi se je uveljavil za pomoč pri odločanju na številnih področjih doma in v tujini ...
- ... in pri izobraževanju na gimnazijah in univerzah.
- Kaj ponuja?
 - modeli vrednotenja, razviti na osnovi ekspertnega znanja, kjer prevladuje presoja
 - preprostost, "lahkotnost", relativno hiter razvoj modelov
 - možnost integracije različnih področij (npr. ekologija in ekonomija)
 - podpira komuniciranje med eksperti
 - rezultat razvoja modelov: *eksplicitno formulirano znanje s problemskega področja* ter možnost *vrednotenja* in *analize* odločitvenih alternativ
 - možnost realizacije orodij (sistemov) za podporo pri odločanju (namenski programi, spletne storitve)

Izkušnje (2/2)

- Slabosti, pasti, problemi:
 - modeli so kvalitativni, torej tudi nenatančni, približni
 - možna je (pre)slaba ločljivost modela
 - "plitva" (vzročno-posledična) pravila, brez globljih zakonitosti modeliranega sistema
- Omejitve programa DEXi: (izboljšave DEXiWin)
 - težavno obravnavanje pravih hierarhičnih modelov
 - slabše podprto povezovanje z zbirkami podatkov
 - podpira le kvalitativne spremenljivke, ne pa tudi numeričnih
 - omejitve pri izražanju nepopolnega in nenatančnega znanja oz. podatkov (npr. verjetnostne porazdelitve)
- Potrebe po razširitvi metodologije ter razvoju splošnih in namenskih orodij